

İstanbul'da Yaşlı Nüfusun COVID-19 Deneyiminin Analizi ve Yaşlılar İçin Bir Toplumsal Dayanıklılık Ölçütünün Geliştirilmesi Projesi

PROF. DR. UĞUR TEKİN

İstanbul Kent Üniversitesi

Özet

Bu araştırmanın amacı, İstanbul'da 65 yaş ve üzerindeki nüfusun COVID-19 pandemisine karşı toplumsal dayanıklılığın kaynaklarının ortaya çıkarılmasıdır. Saha çalışması iki boyutta, nicel ve nitel olarak uygulanmıştır. Birinci boyutta, İstanbul'un farklı ilçelerinde farklı gelir gruplarının yoğunlaştığı mahallelerde 65 yaş ve üzerindeki kadın ve erkeklerden oluşan 502 katılımcıya 95 sorudan oluşan tam yapılandırılmış soru kâğıdı uygulanmıştır. Araştırmanın ikinci boyutunda niteliksel veri ise proje ekibi tarafından yüz yüze ya da canlı telefon görüşmesi ile gerçekleştirilen 50 derinlemesine mülakat ile toplanmıştır.

Nicel ve nitel araştırmanın bulgularına göre, 65 yaş ve üzerindeki nüfusun toplumsal dayanıklılığının ortak kaynakları; yaş, cinsiyet, eğitim, meslek ve sahip olunan gelir, kültürel sermaye, sosyal sermaye gibi unsurlara bağlı olarak şekillenmiştir.

Bu grubun dayanıklılık kaynaklarından biri, toplumsal destek mekanizmalarıdır. Yalnız yaşayan katılımcıların birinci destek mekanizması aynı kentte yaşayan çocukları olmakla birlikte, komşular, mahalle esnafı ve mahalle eczaneleri bu destek sistemi içinde dayanıklılığı artıran unsurlar olarak ortaya çıkmaktadır. Daha az eğitilmiş yaşlılarda geleneksel aile-akrabalık ilişkilerinden kaynaklı sosyal destek mekanizmaları daha etkinken, daha eğitilmiş yaşlılarda aktif yaşlanma ve kendine yetebilme becerileri dayanıklılığı artıran bir unsur olarak ortaya çıkmıştır.

Araştırmanın önemli bir bulgusu, COVID-19 salgını sürecinde 65 yaş ve üzerindeki nüfusun toplumsal dayanıklılığında, toplumsal cinsiyete dayalı bir farklılaşma olduğudur. Nicel araştırma bulguları, kendine ait geliri olmanın önemli bir dayanıklılık kaynağı olduğunu gösterirken, örneklemdaki geliri olmayanların büyük çoğunluğu kadındır. Pandemi döneminde kadınların üzerindeki ev işi yükü çok ağırlaşmıştır. Öte yandan, nicel ve nitel bulgular, yalnız yaşayan ve bir geliri olan kadınların pandemi dönemini daha “soğukkanlı” geçirebildiklerini göstermektedir.

Araştırma bulgularına göre toplumsal dayanıklılığın diğer kaynakları arasında sağlık güvencesi olmak ve sağlık kurumlarına erişim imkânı yer almaktadır. Pandemi sürecince katılımcıların dayanıklılığını olumsuz etkileyen unsurlar arasında, sokağa çıkma yasağından kaynaklanan kapatılmışlık hissi ve diğer olumsuz duygular, günlük ihtiyaçlarını karşılamak için başkalarına muhtaç oldukları hissi ve sosyalleşme ve ev dışındaki aktivite imkanlarından mahrum kalmalarıdır.

Anahtar kelimeler: yaşlı nüfus, COVID-19 salgını, dayanıklılık, İstanbul, karma yöntemli araştırma